אילימא כיון שמאי אומרים מקנה. פיו: **ולא מדיח.** במים שהקינוח יפה מן ההדחה ולא הוחכרה כאן הדחה: **וכיון הלל אומרים מדיח ולא בעי קינוח.** דלא סגי ליה בקינוח אלא מדיח במים ואין צריך קינוח: **אין קינוח פה.** להכשיר לאכול בשר אחר גבינה: **אלא.** אם כן קנאו בפת דקינוח הפת שאוכל הפת בינתים היא יפה: **נימא כיון שמאי היא.** דאי בית הלל הדחה בעי ולא הוחכר קינוח: **אף מדיח.** תרוייהו בעינן וקאמר רבי זירא דקינוח בין לאחר ובין לאחר בפת הוא: **וליפנייה.** במסכת עדיות (פ"ד ופ"ה) שכל קולי ב"ש ומחומרי ב"ה נשנו שם: **והוא סדין.** דתרוייהו בעינן: **כדשערי לא.** מפני שמתפרר בתוך הפה ואינו נקשר יחד כשלועסו לפיכך אינו מקנה: **שער.** נעשה רך ונדבק בחוץ. ולוגמתו בהשוכר (ב"מ דף פה:) אשטר מיטטר תחבושת על העין: **אקושא.** קשה יותר מדאי וגם הוא מתפרר בתוך הפה כשל שעורים: **קמחא דמרי וירקא.** רכין הן: **כין בשר לגבינה.** משמע שאכל בשר ורוצה לאכול גבינה: **אסור לאכול גבינה.** משום דבשר מוציא שומן והוא נדבק בפה ומתריך בטעמו: **בשר שבין השיניים.** מי תשיב בשר שלא לאכול גבינה עמו עד שיטלנו: **הבשר עודנו.** אלמא מיקרי בשר: **אגא להא מילתא אלא בר חמרא.** לדבר זה אני גרוע מאני כחומץ בן יין: **למחר כי השתא.** מעת לעת: **סייר.** הולך ורואה קרקעותיו מה הן לריכות: **משכח איספירא.** מוצא שלא מפני שמתקנם בכל הלריך: **פתכא דאופי.** משוי עליה שהיה גוגנו: **קדמוך.** שאמרו שיהא אדם רואה נכסיו בכל יום ויראה מה יעשה: **לגורא דכרקא.** המים יוצאין חוץ לגדותיהן ובאין לשטוף פירותיו דרך פתח שבשפת האמה: **רמא קלא.** הרים קול וצווח: **חוכה.** עדיפא ממצוה. ולקמיה (ע"ב) מפרש מאי חוכותייהו: **מצוה.** לשמוע דברי חכמים: **אמצעיים.** שנוטלין בין תבשיל לתבשיל בעלמא: **מצוה לגבי רשות חובה קרי לה.** משום דתני אמצעיים בהדייהו קרי לראשוני חובה ולאע"פ שאינן אלא מצוה משובות הן אצל הרשות לקרותם חובה: **כין בכלי.** מתחתיהם לקבלם: **קינפא.** אם נותן שפאי עליהם וקממין מתחיהן למען דאמר כלי הכא לאו כלי הוא ולא"ד אין נוטלין על גבי קרקע שפיר דמי ולקמן (שם) מפרש משום דרות דעה שורה עליהן כשהן על גבי קרקע: **מפעפעין.** אשטע"ט מרכבין את הידיס ומבלעין בהן את זוהס התבשיל: סולדת

**אילימא בית שמאי אומרים מקנה ולא בעי מדיח ובית הלל אומרים מדיח ולא בעי מקנה אלא הא דאמר רבי זירא אין קינוח פה אלא בפת כמאן כב"ש אלא בית שמאי אומרים מקנה ולא בעי מדיח ובית הלל אומרים אף מדיח [6] הוי ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ולתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל אלא בית שמאי אומרים מקנה והוא הדין למדיח וב"ה אומרים [1] מדיח והוא הדין למקנה מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי גופא אמר רבי זירא אין קינוח הפה אלא בפת והני מילי בדחיטי אבל בדשערי לא ודחיטי נמי לא אמרן אלא בקרירא אבל בחמימא משטר שטרי והני מילי ברכיכא אבל באקושא לא והלכתא [2] בכל מילי הוי קינוח לבר מקמחא תמרי וירקא בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן כמה ישהה בין בשר לגבינה א"ל ולא כלום איני והא אמר רב חסדא [3] אכל בשר אסור לאכול גבינה [7] גבינה מותר לאכול בשר אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר א"ל ולא כלום גופא אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה גבינה מותר לאכול בשר אמר ליה רב אחא בר יוסף לרב חסדא בשר שבין השינים מהו [8] קרי עליה [9] הבשר עודנו בין שניהם אמר מר עוקבא אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאילו אבא כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר [6] עד השתא ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא [10] לסעודתא אחריתא אכילנא אמר שמואל אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאילו אבא [11] הוה סייר נכסיה תרי זמני ביומא ואנא לא סיירנא אלא חדא זימנא שמואל לטעמיה דאמר שמואל מאן דסייר נכסיה כל יומא משכח אסתירא אביי הוה סייר נכסיה כל יומא ויומא יומא חד פגע באריסיה דדרי פתכא דאופי אמר ליה הני להיכא אמר ליה לבי מר אמר ליה [12] כבר קדמוך רבנן רב אסי הוה סייר נכסיה כל יומא אמר היכא נינהו כל הני אסתירי דמר שמואל יומא חד חזא צינורא דבדקא בארעיה שקליה לגלימיה כרכיה אותביה בגוה רמא קלא אתו אינשי סכרוה [13] [6] אשכחתינהו לכולהו איסתרי דמר שמואל: אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיין [14] מים ראשונים מצוה [15] ואחרונים חובה מיתיבי מים ראשונים ואחרונים חובה [16] אמצעיים רשות מצוה לגבי רשות חובה קרי לה גופא מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות [17] ראשונים נוטלין בין בכלי בין על גבי קרקע אחרונים אין נוטלין אלא בכלי ואמרי לה [18] אין נוטלין על גבי קרקע מאי בינייהו איכא בינייהו [19] קינסא [20] מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן אחרונים [21] אין נוטלין אלא בצונן מפני שחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא: מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן: אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי לא שנו אלא שאין היד סולדת כרכה אבל אחרונים שהם לצורך אדם משום מצוה קדומית אין טעונין [22] ברכה [23] ומכאן כתב רבינו יהודה בפרק במה מדליקין בתוספ' שאין לברך על קריאת שמע שלפני מטתו אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרות שמע ואם תאמר אמצעיים כגון בין גבינה לבשר שהן לצורך מצוה יהיו טעונין ברכה וי"ל דאין זה כי אם הכשר אכילה כמו ניקור חלב ומליחת בשר:

אילימא ב"ש אומרים מקנה ולא בעי מדיח. פירש בקונטרס שהקינוח יפה מן ההדחה ולא הוחכר כאן הדחה וב"ה אומרים מדיח ולא בעי מקנה ולא סגי ליה בקינוח אלא מדיח במים והוא עיקר ואינו צריך קינוח ובקשה לפירושו דלא הוה ליה למימר ולא בעי אלא מקנה ולא מדיח מדיח ולא מקנה ועוד אמאי דחיק לאמוקי דלא פליגי לימא דלבית הלל סברי דאף בהדחה קינוח ובית הלל סברי דאף בהדחה לחודיה סגי כמו בקינוח לחודיה לכן נראה דפשיטא ליה למסדר הש"ס דהדחה עדיף מקינוח והכי פירושא בית שמאי סברי מקנה ולא בעי מדיח כלומר בקינוח סגי אע"ג דגרע ולא בעי מדיח דעדיף וב"ה סברי מדיח לחודיה בעינן והשתא הוה ליה למימר ולא סגי במקנה דגרע אלא אידי דנקט לב"ש ולא בעי נקט נמי לבית הלל והשתא הוה ליה למיפרך אם כן הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה אלא דאית ליה פירכא אחרימי ולא מצי לשנויי בבית שמאי תרתי בעי ונקט מקנה והוא הדין דבעי מדיח בהדיה ובית הלל סברי דסגי בחד או מדיח או מקנה דאם כן הוו להו לבית הלל למינקט מקנה דהוי רכותא טפי דגרע ממדיח:

מקנה וה"ה למדיח. תרוייהו בעינן כדפי' בקונט' וכ"פ ר"ח: **לסעודתא אחריתא אכילנא.** לאו בסעודתא שרגילין לעשות אחת שחרית ואחת ערבית אלא אפילו לאלתר אם סילק השולחן

ובירך מותר דלא פליג רבנן:

מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה כו'. בברכות בסוף פרק אלו דברים (דף נג: ושם) דריש תרוייהו מקרא מוהתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים ואמאמתא בעלמא הוא דהא טעמא דמים אחרונים הוי משום מלח סדומית כדאמר בסמוך ואנו לפי שאין מלח סדומית מצוי בינינו לא נהגו במים אחרונים והכי נמי כי דרש התם כי קדוש זה שמן שהיו סכין את ידיהן להעביר את הזוהמא הוי אסמכתא דלא מצינו בשום מקום שיהא שמן לא חובה ולא מצוה והא דאמר התם כשם שהמזוהם פטול לעבודה כך ידים מזוהמות פסולין לברכה היינו להם שהיה הדבר עליהם חובה ליטול אחר סעודה לפיכך נחשבות כמזוהמות וצריך להקדיש וליטול קודם ברכה וא"ת למאי נפקא מינה הא דלאשונים מצוה ואחרונים חובה מה לי מצוה מה לי חובה הא תרוייהו חובה כדקתני בברייתא ולא רשות ואומר רבינו תם דנפקא מינה לענין מלחמת הרשות דתנן בפ"ק דעירובין (דף יז.) דפטורין מרחיצת ידים וקאמר רב חייא בגמ' לא שנו אלא מים ראשונים אבל אחרונים לא דאמר רב יהודה בריה דרב חייא מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלח סדומית כו' והכלכות גדולות פירש דלאשונים שהם מצוה משום סרך תרומה טעונין

יא א ב מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כו טוש"ע י"ד סימן פט ס"ב:
יא ג מיי' שם הל' כח טור ש"ע י"ד סי' פט סעיף ח:
יב ד מיי' שם הל' כו טוש"ע שם סעיף ב:
יג ה ו מיי' שם הל' כח טוש"ע שם סעיף ח:
יד ז מיי' פ"ו מהלכות כרכות הל' כ סמג עשין מ טור ש"ע א"ח סי' קנח סעיף ח [וכרב אלפס עיר כרכות פ"ח דף מד.]:
טו ח מיי' שם וסי' ש בהגאות וכל"מ סמג שם טוש"ע א"ח סי' קפא סעיף ח:
טז ט מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע א"ח סי' קנא סעיף ח:
יח י מיי' שם הל' נח:
יט כ ל מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' קפא סעיף כ:
כ מ מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' קס ס"ו:
כא נ מיי' שם טוש"ע א"ח סי' קפא סעיף כ:

שיטה מקובצת

ח) אתו אינשי סכרוה אמר אשכחתינהו לכולהו:

רבינו גרשום

ב"ש אומרים מקנה. כלומר בפת: ואי בעי תימא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. כלומר ב"ש אומרים מקנה זו היא הפה וב"ה אומרים מדיח אלו ידיו אבל בפה מודו ב"ה לב"ש דאין קנוח הפה אלא בפת: בשר של בין השינים מהו. כלומר אם יש לו בשר בין השינים מהו שיאכל בגינה: פתכא דאופא. כלומר עץ גדול: פתכא דאופי. משאוי של עצים היה נושא לביתו בלא ידיעתו דאביי: אמר ליה כבר קדמוך רבנן. כלומר רבנן דאמרי דמאן דסייר נכסי מישתכח ביה איסתרא קדמוך דאנא חזיתיך דאי לא הוה חזיתיך היית מגנבו ממני: חזא צינורא דבדקא. כלומר ח) רבוע ארעא ושטפי מיא לארעיה: מצוה לגבי רשות חובה קרי לה: ניטלין בין בכלי בין על גבי קרקע. כלומר בין שמקבלין אותו בכלי בין שניטלין ע"ג קרקע: אחרונים אין ניטלין. אא"כ מקבלין אותן המים ששופכין על הידים בכלי דבעינן למימר קמן דרוח רעה שורה עליהן ואמרי לה אין ניטלין ע"ג קרקע: איכא בינייהו קינסא כו'. כלומר דמקבלין אותן ע"ג חתיכה של עץ למ"ד אין ניטלין אלא בכלי ע"ג קינסא לאו כלי הוא למ"ד דאין ניטלין ע"ג קרקע ע"ג קינסא שפיר דמי: בין בחמין בין בצונן. כלומר בין ממים חמין בין ממים צונן: לא שנו אלא שאין היד

ח) תוס' ד"ל דנפקא הגדר ושמעי מינ' לאלרעיה.

מסורת הש"ס

ח) (לעיל נג: וש"נ), ט) (עי' פרש"י תענית כ: ד"ה ומיר), ג) [שבת יט. ב"ב קסז.], ד) [ל"ל אחר ד"ה מלוח], ה) נס"פ טפח: לנקיות, ו) [וע"ע תוס' שבת כה: ד"ה חוכה], ז) מכלל עד שמע אין זה מדברי המוס' כי אם אחה גליון וטעו הסופרים ומתנוהו כפנים. מהר"מ.

תורה אור השלם

ז. הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף יְיָ חָרָה בָּעָם וַיַּךְ יְיָ בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:
במדבר יא לג

הגהות הב"ח

(א) גמ' למחר כי השתא: (ב) שם סכרוה אמר אשכחתינהו:

לעזי רש"י

אשטנ"ט [אישבולנ"ט]. מרהיח.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com